9-tema. Miyrastı qabıl etiw hám onnan bas tartıw

9-tema / 16 · 1-semestr

MAZMUNI

1. Bap
2. Qısqasha juwmaq
3. Kazuslar (IRAC)
4. Test
5. Glossariy
6. Xronologiya
7. Mind-map
8. Túsindiriw hám sxema
9. Derekler

Bap

Bul sabaǵımız arqalı shańaraq hám miyras huqıqınıń eń áhmiyetli hám ámeliyatta kóp ushırasatuǵın basqıshlarınan biri — miyrastı qabıl etiw hám onnan bas tartıw tártiplein úyrenemiz. Miyras huqıqı tek ǵana mal-múlktiń bir shaxstan ekinshi shaxsfa ótiwin emes, bálki bul processte barlıq miyrasxorlardıń, sol qatarda, ele tuwılmaǵan balalardıń hám kreditorlardıń huqıqları kepilleniwin támiyinleydi. Sabaq dawamında miyrastı qabıl etiwdiń huqıqıy aqıbetleri, miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıqtıń áhmiyeti hám onı beriw múddetleri menen tanısamız. Sonday-aq, miyrastan bas tartıwdıń qatań qaǵıydaları, miyrastı bólistiriwde ayırım miyrasxorlardıń imtiyazlı huqıqları hámde miyras mal-múlkin iyesiz dep tabıw (escheat) tiykarların analiz qılamız. Bul tema bolajaq huqıqtanıwshılar ushın puqaralardıń múlkiy huqıqların qorǵaw, shańaraqlıq dawlardıń aldın alıw hám miyras bólistiriwinde ádillikti támiyinlewde bekkem irgetas bolıp xızmet etedi.

QISQASHA

- 6 ay — Gúwalıq beriw múddeti (Miyras ashılǵan kúnnen baslap (PK 1146-statya))
- 3 jıl — Iyesiz dep tabıw múddeti (Miyras ashılǵan kúnnen baslap (PK 1157-statya))
- 3 jıl — Imtiyazlı huqıq shárti (Miyras qaldırıwshı menen birge jasaw múddeti (PK 1153-statya))
- 3 ay — Joq miyrasxor juwabı (Xabar etilgen waqıttan baslap (PK 1151-statya))

9.1 Miyras mal-múlkin qabıl etiw

Miyrastı qabıl etiw — bul miyrasxordıń ózine tiyisli bolǵan miyras úlesin alıw qálewin bildiriwshi yuridikalıq áhmiyetke iye bolǵan háreket. Nızamshılıǵımızǵa bola, miyrasxor ózine tiyisiwi tiyis bolǵan miyrastı yamasa onıń bir bólegin (úlesin) alıw huqıqına miyras ashılǵan waqıttan baslap iye boladı (PK 1145-statya). Bul qaǵıyda puqaralıq huqıqında múlktiń iyesiz qalıp ketiwiniń aldın alıwǵa xızmet etedi. Yaǵnıy, miyrasxor

miyrastı ámelde qabıl etip alǵan yamasa rásmiylestirgen sáneden qaramastan, onıń múlk huqıqı artqa qaytıw kúshi menen miyras ashılǵan kúnge (miyras qaldırıwshınıń qaytıs bolǵan kúnine) barıp taqaladı.

Biraq, bul huqıqtıń payda bolıwı belgili bir shártlerge baylanıslı. Miyrasxor bul huqıqtı saqlap qalıwı ushın keyinlew miyrastan bas tartpawı, miyrasxorlıq huqıqınan ayırılmawı (nılayıq miyrasxor dep tabılmawı) hám onı miyrasxor etip tayınlaw haqqındaǵı wásiyat biyligi haqıyqıy emes dep tabılıwı nátiyjesinde miyras alıw huqıqın joytpawı tiyis (PK 1145-statya). Eger usı jaǵdaylardan biri júz berse, miyrastı qabıl etiw huqıqı biykar boladı.

Faraziy mısaldı kórip shıǵamız: Puqara Rustam qaytıs boldı hám onıń atında bir avtomobil bar. Onıń ulı Jasur birden-bir miyrasxor esaplanadı. Jasur avtomobildi óz atına rásmiylestiriw ushın bir neshe ay waqıt sarplawı múmkin. Biraq yuridikalıq jaqtan Jasur avtomobildiń iyesi dep Rustam qaytıs bolǵan kúnnen baslap esaplanadı. Bul qaǵıyda Jasurǵa múlkti saqlaw, itimalı bolǵan zıyanlardı talap etiw hám múlkke salıstırǵanda huqıqların tolıq qorǵaw imkaniyatın beredi.

- Miyras alıw huqıqı miyras ashılǵan waqıttan baslap payda boladı (PK 1145-statya).
- Miyrastı qabıl etiw artqa qaytıw kúshine iye bolıp, múlk huqıqı úziliksizligin támiyinleydi.
- Miyrastan bas tartıw yamasa nılayıq miyrasxor dep tabılıw miyras alıw huqıqın biykar etedi (PK 1145-statya).

> **TIYKARǴI PIKIR**
> Miyrastı qabıl etiw huqıqı miyras ashılǵan waqıttan baslanadı. Bul múlktiń biror sekund ta nızamlı iyesiz qalpawın támiyinleytuǵın áhmiyetli yuridikalıq fiksiya bolıp tabıladı.

9.2 Miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq

Miyrasxordıń miyrasqa bolǵan huqıqı arnawlı húJjet — miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq penen tastıyıqlanadı. Bul gúwalıq miyras ashılǵan jerdegi notarius tárepinen miyrasxordıń iltimasına kóre beriwi shárt (PK 1146-statya). Gúwalıq miyrasxordıń múlkke salıstırǵanda huqıqların úshinshi shaxslar (mámleketlik organlar, bankler, kadastr hám basqalar) aldında tastıyıqlawshı tiykarǵı húJjet esaplanadı.

Nızamshılıqta gúwalıq beriwdiń anıq múddeti belgilengen: miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq miyras ashılǵan kúnnen baslap altı ay ótkeninen keyin beriledi (PK 1146-statya). Studentler hám ámeliyatshılar kóp adasatuǵın áhmiyetli tárepi sonda, bul altı aylıq múddet miyrasxordıń notariusqa arıza beriw múddeti emes, bálki notariustıń gúwalıqtı beriw múddeti bolıp tabıladı. Yaǵnıy, miyrasxorlar anıqlanıwı hám olardıń huqıqları buzılmawı ushın nızam altı ay kútiwdi talap etedi.

Biraq, bul qaǵıydanıń tıs jaǵdayı bar. Nızam boyınsha da, wásiyatnama boyınsha da miyras alınǵanında, eger notarius tiyisli mal-múlkke yamasa pútin miyrasqa salıstırǵanda gúwalıq beriwi sorap múrájat etken shaxslardan basqa miyrasxorlar joqlıǵı haqqında isenimli maǵlıwmatlarǵa iye bolsa, gúwalıq altı aylıq múddet pitpesinen aldın da beriliwi múmkin (PK 1146-statya). Sonday-aq, eger wásiyatnama sud tárepinen haqıyqıy emes dep tabılsa, onıń tiykarında berilgen miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq ta óz yuridikalıq kúshin joytadı.

Faraziy mısal: Malika ákesinen qalǵan úyge miyrasxor sıpatında notariusqa múrájat etti. Ol shańaraqta birden-bir perzent ekenligin hám basqa miyrasxorlar joqlıǵın FHDYO hújjetleri arqalı tolıq dálilledi. Bunday jaǵdayda notarius altı ay kútpesten, Malikaǵa gúwalıqtı erte beriwi múmkin.

- Gúwalıq miyras ashılǵan jerdegi notarius tárepinen beriledi (PK 1146-statya).
- Ulıwma qaǵıydaǵa kóre, gúwalıq miyras ashılǵan kúnnen baslap 6 ay ótkennen soń beriledi (PK 1146-statya).
- Basqa miyrasxorlar joqlıǵı anıq bolsa, gúwalıq 6 aydan aldın da beriliwi múmkin (PK 1146-statya).

> **IMTIXAN USHIN**
> Imtixanda adaspań: 6 aylıq múddet — bul miyrastı qabıl etiw ushın arıza beriw múddeti emes, bálki notarius tárepinen gúwalıq beriliwi ushın belgilengen kútiw múddeti bolıp tabıladı.

> **JIYI USHIRASATUǴIN QÁTELIK**
> Wásiyatnama haqıyqıy emes dep tabılsa, oǵan tiykarlanıp berilgen gúwalıq avtomat túrde nızamlı kúshin joytadı.

9.3 Miyrastan bas tartıw hám onıń sheklewleri

Miyrasxorlıq huqıqında ıqtıyarıylıq principi áhmiyetli orın iyeleydi. Hesh kim miyrastı qabıl etiwge májbúrleniwi múmkin emes. Miyrasxor miyras ashılǵan kúnnen baslap qálegen waqıtta miyrastan bas tartıwǵa haqılı (PK 1147-statya). Miyrastan bas tartıw miyrasxor tárepinen miyras ashılǵan jerdegi notariusqa arıza beriw arqalı ámelge asırıladı. Wákil arqalı bas tartıwǵa da ruxsat beriledi, tek bunıń ushın isenimxatta bul wákillik arnawlı kórsetilgen bolıwı shárt. Eń áhmiyetli qaǵıyda: miyrastan bas tartıw keyinlew biykar etiliwi yamasa qaytarıp alınıwı múmkin emes (PK 1147-statya). Bul qaǵıyda puqaralıq qatnasıq qatnasıwshılarında isenim hám turaqlılıqtı támiyinleydi.

Nızam miyrastan bas tartıw huqıqın ayırım jaǵdaylarda shekleydi (PK 1148-statya). Miyrasxor wásiyatnama yamasa nızam boyınsha miyrasxorlar qatarınan bolǵan basqa shaxslar paydasına bas tartıp atırǵanın kórsetiwge haqılı. Biraq, miyrastıń belgili bir bóleginen bas tartılıwına, miyrastan túsindirmeler menen yamasa shártler qoyıp bas tartılıwına jol qoyılmaydı. Mısalı, "Men mashinadan bas tartaman, biraq úydi alaman" yamasa "Inim oqıwǵa kirse, miyrastan bas tartaman" sıyaqlı shártli bas tartıwlar haqıyqıy esaplanbaydı. Eger shaxs hám wásiyatnama, hám nızam boyınsha miyrasxor bolsa, ol usı tiykarlardıń biri yamasa hár ekewi boyınsha bas tartıwı múmkin.

Miyrasxor miyrastan bas tartqan jaǵdayda, miyras úlesleriniń artıwı qaǵıydası iske túsedi (PK 1154-statya). Bas tartqan miyrasxorǵa tiyisli bolǵan bólek miyrasxorlıqqa shaqırılǵan nızam boyınsha miyrasxorlarǵa ótedi hám olar arasında úleslerine sáykes túrde bólistiriledi. Sonday-aq, wásiyat minnetlemesi júzesinen huqıq alıwshı da bul minnetlemeden bas tartıwǵa haqılı, bunda ishinara yamasa shártler menen bas tartıwǵa jol qoyılmaydı (PK 1149-statya).

Faraziy mısal: Umida ákesinen qalǵan miyrastan óziniń inisi Anvar paydasına notarius arqalı bas tarttı. Aradan bir ay ótip Umida pikirinen qaytıp, arızasın qaytarıp almaqshı boldı. Nızamǵa kóre, notarius onıń bul talabın biykarlaydı, sebebi bas tartıwdı qaytarıp alıw múmkin emes.

• Miyrastan qálegen waqıtta notariusqa arıza beriw arqalı bas tartıw múmkin (PK 1147-statya).
• Miyrastan bas tartıwdı biykar etiw yamasa qaytarıp alıw qatań qadaǵan etiledi (PK 1147-statya).
• Miyrastan ishinara, shártler qoyıp yamasa túsindirmeler menen bas tartıwǵa jol qoyılmaydı (PK 1148-statya).
• Bas tartılǵan miyras úlesi basqa miyrasxorlar arasında sáykes bólistiriledi (PK 1154-statya).

SALISTIRIŃ

Miyrastı qabıl etiw hám miyrastan bas tartıw arasındaǵı ayırmashılıq: qabıl etiw únsizlik saqlaw yamasa ámeliy háreketler menen de bolıwı múmkin, biraq bas tartıw tek notariusqa jazbasha arıza beriw arqalı ámelge asırıladı hám ol artqa qaytpas xarakterge iye.

9.4 Miyrastıń bólistiriliwi hám imtiyazlı huqıqlar

Miyrastı qabıl etip alǵan nızam boyınsha miyrasxorlardan qálegeni miyrastıń bólistiriliwin talap etiwge haqılı (PK 1150-statya). Bólistiriw miyrasxorlardıń ózara kelisiwine kóre, kelisimge erisilmegen jaǵdayda bolsa sud tártibinde ámelge asırıladı. Miyrastı bólistiriwde bala máplerinıń ústinligi qatań támiyinlenedi. Eger hámile jaǵdayında bolǵan, biraq ele tuwılmaǵan miyrasxor bolsa, miyrastı bólistiriw tek bul miyrasxor tuwılǵanınan keyin ǵana ámelge asırılıwı múmkin (PK 1151-statya). Eger gódek tiri tuwılsa, onıń úlesi ajıratıladı hám onıń máplerin qorǵaw ushın bólistiriwde qáwenderlik hám qamqorlıq organınıń wákili qatnasıwı shárt.

Nızam ayırım miyrasxorlarǵa imtiyazlı huqıqlar beredi. Miyras ashılǵanǵa shekemgi úsh jıl dawamında miyras qaldırıwshı menen birgelikte jasaǵan miyrasxorlar miyras bólistiriliwinde úy-jay, kvartira, sonday-aq úy-jay buyımları hám ruwzıǵar buyımların alıwda imtiyazlı huqıqqa iye boladı (PK 1153-statya). Biraq, bul huqıqtı ámelge asırıw basqa miyrasxorlardıń múlkiy máplerine zıyan jetkizbewi kerek. Eger imtiyazlı huqıq obyekti basqa miyrasxorlardıń úlesinen asıp ketse, imtiyazdan paydalanıp atırǵan shaxs olarǵa pul yamasa mal-múlk tolemin tólewi tiyis.

Miyras bólistiriliwinen aldın miyras esabınan tóliniwi tiyis bolǵan qárejetler bar (PK 1155-statya). Bularǵa miyras qaldırıwshınıń nawqaslıǵı, jerlew, miyrastı qorıqlaw hám basqarıw qárejetleri kiredi. Bul talaplar basqa barlıq talaplardan (hátte girewden de) aldın imtiyazlı túrde qanaatlandırıladı. Sonday-aq, miyras qaldırıwshınıń kreditorları da óz talapların qoyıwǵa haqılı bolıp, miyrasxorlar ózlerine tiygen mal-múlk qunı sheńberinde solidar qarızdarlar sıpatında juwapker boladı (PK 1156-statya).

Faraziy mısal: Batır qaytıs boldı. Onıń hayalı hámiledar. Batırdıń basqa perzentleri miyrastı bóliwdi talap etti. Nızamǵa kóre, notarius hám miyrasxorlar hámile tuwılǵanǵa shekem miyrastı bólistiriwdi toqtatıp turıwları shárt. Bul tuwılajaq balanıń múlkiy huqıqların kepilleydi.

• Miyras kelisim tiykarında yamasa sud arqalı bólistiriledi (PK 1150-statya).
• Hámile tuwılǵanǵa shekem miyras bólistiriliwi qadaǵan etiledi (PK 1151-statya).
• Miyras qaldırıwshı menen 3 jıl birge jasaǵan miyrasxor úy-jay hám ruwzıǵar buyımlarına imtiyazlı huqıqqa iye (PK 1153-statya).
• Jerlew hám miyrastı saqlaw qárejetleri eń birinshi gezekte qanaatlandırıladı (PK 1155-statya).

IS PENEN BAYLANIS

> Ámeliy jaǵday: Eger miyrasxor miyras quramındaǵı úydi imtiyazlı huqıq tiykarında ózine almaqshı bolsa, biraq úydiń qunı onıń miyrasındaǵı úlesinen úlken bolsa, ol basqa miyrasxorlarǵa jetispey atırǵan bólekti pul kórinisinde tólap beriwi shárt.

9.5 Miyras mal-múlkin iyesiz dep tabıw

Miyrasxorsız qalǵan múlktiń táǵdiri nızamshılıqta anıq belgilengen. Eger nızam boyınsha da, wásiyatnama boyınsha da miyrasxorlar bolmasa, yamasa olardan hesh qaysısı miyrasxorlıq huqıqına iye bolmasa, yamasa olardıń hámmesi miyrastan bas tartqan bolsa, bunday miyras mal-múlk iyesiz (escheat) dep esaplanadı (PK 1157-statya). Bul qaǵıyda múlktiń qarawsız qalıp ketiwi hám ekonomikalıq aylanısınan shıǵıp ketiwiniń aldın aladı.

Miyras mal-múlkin iyesiz dep tabıw processi málim múddet hám qatań sud qadaǵalawın talap etedi. Mal-múlk miyras ashılǵan jerdegi jergilikli atqarıwshı hákimiyat organları yamasa puqaralardıń ózin-ózi basqarıw organı (máhálle) arızasına tiykarlanıp, miyras ashılǵan kúnnen baslap úsh jıl ótkeninen keyin sudtiń qararı tiykarında iyesiz dep tabıladı (PK 1157-statya). Úsh jıllıq múddet itimalı bolǵan miyrasxorlardıń payda bolıwı hám óz huqıqların talap etiwi ushın berilgen jetkilikli imkaniyat bolıp tabıladı. Biraq, eger mal-múlkti qorıqlaw hám basqarıw qárejetleri onıń qunınan asıp ketse, múlk úsh jıl ótpesten aldın da iyesiz dep tabılıwı múmkin.

Iyesiz dep tabılǵan mal-múlk ol turǵan jerdegi puqaralardıń ózin-ózi basqarıw organı (máhálle) múlkine ótedi. Eger máhálle bul mal-múlkten bas tartsa, ol jaǵdayda mámleket múlkine ótedi (PK 1157-statya).

Faraziy mısal: Jalǵız jasawshı puqara qaytıs boldı hám onıń hesh qanday tuwısqanı yamasa wásiyatnaması joq. Onıń úyi 3 jıl dawamında qarawsız qaldı. Máhálle puqaralar jıyını sudqa arıza menen múrájat etip, úydi iyesiz dep tabıwdı soraydı. Sud qararı menen úy máhálleniń ıqtıyarına ótedi hám máhálle onnan sociallıq maqsetlerde paydalanıwı múmkin.

- Miyrasxorlar ulıwma bolmaǵanda yamasa barlıǵı bas tartqanda múlk iyesiz dep tabıladı (PK 1157-statya).
- Iyesiz dep tabıw sud qararı menen, miyras ashılǵannan 3 jıl ótkennen soń ámelge asırıladı (PK 1157-statya).
- Iyesiz mal-múlk birinshi gezekte máhálle múlkine, ol bas tartsa mámleket múlkine ótedi (PK 1157-statya).

> **TIYKARǴI PIKIR**
> Iyesiz mal-múlk (escheat) institutı puqaralıq huqıqında múlktiń turaqlı iyesine iye bolıwın hám jámiyet máplerine xızmet etiwin támiyinleydi.

TIYKARǴI JUWMAQLAR

1. Miyrastı qabıl etiw huqıqı miyras ashılǵan waqıttan baslap payda boladı hám artqa qaytıw kúshine iye.
2. Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq ádette miyras ashılǵannan 6 ay ótkennen soń notarius tárepinen beriledi.
3. Miyrastan bas tartıw tek notariusqa arıza beriw arqalı ámelge asırıladı hám onı qaytarıp alıw múmkin emes.
4. Miyrastan ishinara yamasa shártler menen bas tartıwǵa nızam jol qoymaydı.

5. Hámile jaǵdayındaǵı miyrasxor bar bolsa, miyras bólistiriliwi onıń tuwılıwına shekem toqtatıp turıladı.
6. Miyras qaldırıwshı menen 3 jıl birge jasaǵan miyrasxorlar úy-jay hám ruwzıǵar buyımlarına imtiyazlı huqıqqa iye.
7. Jerlew hám miyrastı saqlaw qárejetleri miyras esabınan eń birinshi gezekte tólenedi.
8. Miyrasxorlar bolmaǵan jaǵdayda, múlk 3 jıldan soń sud arqalı iyesiz dep tabılıp, máhálle yamasa mámleketke ótedi.

Qısqasha juwmaq

Bul sabaqta miyrastı qabıl etiw hám onnan bas tartıwdıń huqıqıy mexanizmleri kórip shıǵıldı. Miyrastı qabıl etiw huqıqı miyras ashılǵan waqıttan baslanadı hám ol múlktiń iyesiz qalpawın támiyinleydi. Miyras huqıqın tastıyıqlawshı gúwalıq notarius tárepinen 6 ay ótkennen soń beriledi, biraq basqa miyrasxorlar joqlıǵı anıq bolsa, múddetten aldın da beriliwi múmkin. Miyrasxorlıq huqıqında ıqtıyarıylıq principi ústin bolıp, miyrasxor qálegen waqıtta miyrastan bas tartıwı múmkin. Biraq, bas tartıw qatań bolıp, onı qaytarıp alıw, ishinara yamasa shártli túrde ámelge asırıw múmkin emes. Miyrastı bólistiriwde hámile jaǵdayındaǵı balanıń mápleri qatań qorǵaladı hám bólistiriw bala tuwılǵanǵa shekem toqtatıladı. Sonday-aq, miyras qaldırıwshı menen birge jasaǵan shaxslardıń úy-jayǵa salıstırǵanda imtiyazlı huqıqları kepillenedi. Miyras qaldırıwshınıń qarızları boyınsha miyrasxorlar ózlerine ótken múlk qunı sheńberinde solidar juwapker boladı. Eger miyrasxorlar ulıwma bolmasa, mal-múlk 3 jıldan soń sud qararı menen iyesiz dep tabıladı hám máhálle yamasa mámleket múlkine ótkeriledi.

TIYKARǴI PRINCIPLER

1. Miyras qabıl etilgende múlk huqıqı miyras ashılǵan kúnge artqa qaytıw kúshi menen payda boladı.
2. Gúwalıq beriwdegi 6 aylıq múddet miyrasxorlardı anıqlaw hám huqıqların qorǵaw ushın xızmet etedi.
3. Miyrastan bas tartıw ıqtıyarıy, biraq artqa qaytpas yuridikalıq háreket bolıp tabıladı.
4. Miyrastan ishinara yamasa shártler qoyıp bas tartıw qadaǵan etiledi.
5. Tuwılmaǵan balanıń miyrasındaǵı úlesi nızam hám qáwenderlik organları tárepinen qatań qorǵaladı.
6. Miyras qaldırıwshınıń jerlew hám nawqaslıq qárejetleri barlıq kreditorlar talaplarınan ústin turadı.
7. Miyrasxorlar kreditorlar aldında tek ózlerine ótken múlk qunı sheńberinde juwapker boladı.
8. Iyesiz mal-múlk institutı múlktiń jámiyet ekonomikalıq aylanısında qalıwın támiyinleydi.

> **TIYKARǴI TERMINLER**
> Miyrastı qabıl etiw · Miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq · Miyrastan bas tartıw · Miyras úleslerініń artıwı · Wásiyat minnetlemesi · Joq miyrasxor · Imtiyazlı huqıq · Solidar qarızdarlar · Iyesiz mal-múlk · Qáwenderlik hám qamqorlıq organı

IMTIXANǴA TAYARLIQ

- Miyrastı qabıl etiw huqıqı qashan payda boladı hám onıń artqa qaytıw kúshi ne?
- Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq qanday jaǵdaylarda 6 aydan aldın beriliwi múmkin?
- Miyrastan bas tartıwdı ne ushın qaytarıp alıw múmkin emes?

- Qanday jaǵdaylarda miyrastan bas tartıw huqıqı sheklenedi?
- Hámile jaǵdayındaǵı miyrasxor bar bolǵanda miyrastı bólistiriw tártibi qanday?
- Miyras bólistiriliwinde qaysı miyrasxorlar imtiyazlı huqıqqa iye?
- Miyras esabınan birinshi gezekte qanday qárejetler qaplanadı?
- Miyras mal-múlkin iyesiz dep tabıw ushın qansha múddet ótiwi kerek hám ol kimniń múlkine ótedi?

Kazuslar (IRAC)

1-kazus · Hámiledar halatındaǵı miyrasxor hám miyraslanıwdan waz keshiw

FAKTLER

Puqara Rustam tosatdan qaytıs boldı. Onıń nızam boyınsha miyrasxorları retinde hámiledar turmıslıq joldası Nargiza hám úkesi Sanjar qaldı. Rustamnan úlken qora-jay, awıl xojalıǵı jer uchastkası hám jeńil avtomobil miyras bolıp qaldı. Sanjar miyrastı dárhal bólistiriwdi hám óz úlesin tezrek satıp, pulın alıwdı talap etti. Nargiza bolsa hámiledar ekenligin, perzenti tuwılmaǵansha miyras bólistiriliwine qatań qarsı ekenligin bildirdi. Bunnan soń, Sanjar eger avtomobil oǵan tolıq múlk etip berilse, qora-jay hám jerdegi óz úlesinen waz keshetuǵının, yaǵnıy miyraslanıwdan tek usı shárt penen waz keshetuǵının málim etti. Ol notariusqa dál usınday mazmunda arıza bermekshi. Nargiza bul jaǵdayda qanday jol tutıwdı bilmey, huqıqıy másláhát soradı.

MÁSELE

Miyras bólistiriliwinde ele tuwılmaǵan hámileniń huqıqları hám miyraslanıwdan shártli túrde waz keshiwdiń nızamlılıǵı máseleleri.

NORMA

Puqaralıq kodeksiniń 1151-statyasına kóre, hámile bolǵan, biraq ele tuwılmaǵan miyrasxor bolsa, miyrastı bólistiriw ol tuwılǵanınan keyin ǵana ámelge asırıladı hám shaqalaq máplerin qorǵaw ushın qáwenderlik organı shaqırıladı. Puqaralıq kodeksiniń 1148-statyasına tiykar, miyraslanıwdan túsindirmeler menen yamasa shártler qoyıp waz keshiliwine jol qoyılmaydı.

ANALIZ

1) Puqaralıq kodeksiniń 1151-statyasına kóre, eger hámile bolǵan, biraq ele tuwılmaǵan miyrasxor bolsa, miyrastı bólistiriw bunday miyrasxor tuwılǵanınan keyin ǵana ámelge asırılıwı múmkin. Demek, Sanjardıń miyrastı dárhal bólistiriw haqqındaǵı talabı nızamǵa pútkilley qayshı esaplanadı. Miyras Nargizanıń perzenti tuwılǵanǵa shekem hesh qanday jaǵdayda bólistirilmeydi, bul qaǵıyda qatań imperativ qásiyetke iye. 2) Puqaralıq kodeksiniń 1148-statyasında miyrastıń belgili bir bóleginen waz keshiliwine, miyraslanıwdan túsindirmeler menen yamasa shártler qoyıp waz keshiliwine jol qoyılmawı qatań belgilengen. Sanjardıń avtomobildi alıw shárti menen basqa mal-múlktin waz keshiw niyeti nızamlı túrde haqıyqıy emes hám notarius bunday shártli arızanı qabıl etpeydi. Ol miyraslanıwdan yamasa

tolıq waz keshiwi, yamasa onı ulıwma tártipte qabıl etiwi kerek. 3) Ele tuwılmaǵan balanıń mápleri nızam menen qatań qorǵaladı, sebebi bala máplerinıń ústinligi shańaraq hám puqaralıq huqıqınıń tiykarǵı principlerinen esaplanadı. Puqaralıq kodeksiniń 1151-statyasına tiykar, eger hámile halında bolǵan miyrasxor tiri tuwılsa, qalǵan miyrasxorlar oǵan tiyisli bolǵan miyras úlesin ajıratqan halda ǵana miyrastı bólistiriwdi ámelge asırıwǵa haqılı. Eń áhmiyetlisi, bala tuwılǵannan soń miyras bólistiriliwinde shaqalaqtıń múlklik máplerin qorǵaw hám mápler soqlıǵısıwınıń aldın alıw ushın qáwenderlik hám qamqorlıq organınıń wákili álbette shaqırılıwı tiyis. Bul qaǵıyda balanıń huqıqları basqa miyrasxorlar tárepinen buzılmawın hám oǵan tiyisli úles tolıq ajıratılıwın kepillikledi.

JUWMAQ

Miyras Nargizanıń perzenti tuwılǵanǵa shekem bólistiriliwi múmkin emes. Sanjardıń shártli túrde miyraslanıwdan waz keshiw haqqındaǵı arızası nızamǵa qayshı bolıp, ol haqıyqıy esaplanbaydı. Bala tuwılǵash, onıń mápleri qáwenderlik organı qatnasıwında tolıq támiyinlenedi.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Miyrastı Nargizanıń perzenti tuwılmasınan aldın bólistiriw múmkin be?
2. Sanjardıń avtomobildi alıw shárti menen miyraslanıwdan waz keshiwi nızamlı ma?
3. Ele tuwılmaǵan balanıń miyrastaǵı mápleri qanday qorǵaladı?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

2-kazus · Jeńillikli huqıq hám kreditorlar talabı

FAKTLER

Puqara Anvar qaytıs boldı. Onnan qunı 800 million sum bolǵan qora-jay hám bank aldında 50 million sum kredit qarızdarlıǵı miyras bolıp qaldı. Onıń nızam boyınsha miyrasxorları ulı Botir hám qızı Lola esaplanadı. Botir ákesi menen onıń óliminen aldın 5 jıl dawamında bir qora-jayda birge jasaǵan. Lola bolsa turmısqa shıǵıp, basqa rayonda jasaydı. Botir qora-jayǵa salıstırǵanda jeńillikli huqıqqa iye ekenligin sıltaw etip, qora-jaydı tolıq ózine almaqshı. Sonıń menen birge, ol bank aldındaǵı qarıztı tólewden bas tartıp, qarıztı Lola tólewi kerek ekenligin, sebebi ol qora-jaydan úles alalmayatırǵanın aytti. Lola bul ádalatsızlıq ekenligin bildirip, óz huqıqların qorǵawdı talap etpekte.

MÁSELE

Miyras bólistiriwde turaq jayǵa salıstırǵanda jeńillikli huqıqtı qollanıw hám miyras qaldırıwshınıń qarısların miyrasxorlar tárepinen tólew tártibi.

NORMA

Puqaralıq kodeksiniń 1153-statyasına kóre, miyras ashılǵanǵa shekem úsh jıl dawamında miyras qaldırıwshı menen birgelikte jasaǵan miyrasxorlar turaq jaydı alıwda jeńillikli huqıqqa iye, biraq olar basqa miyrasxorlarǵa tolıq tólem (kompensaciya) tólewi tiyis. Puqaralıq kodeksiniń 1156-statyasına tiykar miyrasxorlar kreditorlar aldında ózlerine tiygen mal-múlk qunı sheńberinde solidar juwapker boladı.

ANALIZ

1) Puqaralıq kodeksiniń 1153-statyasına tiykar, miyras ashılǵanǵa shekem úsh jıl dawamında miyras qaldırıwshı menen birgelikte jasaǵan miyrasxorlar miyras bólistiriliwinde miyras quramınan turaq jaydı alıwda jeńillikli huqıqqa iye boladı. Botir ákesi menen 5 jıl birge jasaǵanlıǵı sebepli, ol qora-jaydı túp halında alıwda haqıyqatında da jeńillikli huqıqqa iye. 2) Biraq, dál usı 1153-statyaǵa kóre, jeńillikli huqıq ámelge asırılǵanda basqa miyrasxorlardıń múlklik máplerine ámel etiliwi tiyis. Eger miyrastı payda etiwshi mal-múlk basqa miyrasxorlarǵa tiyisli úleslerdi beriw ushın jetkilikli bolmasa, jeńillikli huqıqtı ámelge asırıp atırǵan miyrasxor olarǵa tiyisli pul yamasa mal-múlk tolıq tólemin (kompensaciyasın) tólewi tiyis. Demek, Botir qora-jaydı tolıq alsa da, Lolaǵa onıń nızamlı úlesine sáykes túrde pul tolıq tólemin tólep beriwi shárt. 3) Kreditorlar talaplarına kelsek, Puqaralıq kodeksiniń 1156-statyasında miyras qaldırıwshınıń kreditorları miyrasxorlarǵa talap qoyıwǵa haqılı ekenligi kórsetilgen. Bunda miyrasxorlardıń hár biri ózine tiygen mal-múlktiń qunı sheńberinde solidar qarızdarlar retinde juwapker boladı. Botirdiń qarızı tek Lola tólewi kerek degen wájleri tiykarsız. Eki miyrasxor da bank aldındaǵı 50 million sum qarız boyınsha ózlerine ótken múlk (yamasa alınǵan tolıq tólem) qunı sheńberinde solidar juwapker boladı.

JUWMAQ

Botir nızamlı túrde qora-jayǵa salıstırǵanda jeńillikli huqıqqa iye, biraq ol Lolaǵa tiyisli úles ushın pul tolıq tólemin tólewi shárt. Bank aldındaǵı qarız boyınsha bolsa hár eki miyrasxor óz úlesleri qunı sheńberinde solidar juwapkerlikti óz moynına aladı.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Botir qora-jaydı túp halında alıwda jeńillikli huqıqqa iye me?
2. Eger Botir qora-jaydı tolıq alsa, Lolanıń múlklik mápleri qanday qorǵaladı?
3. Anvardıń bank aldındaǵı qarzı ushın miyrasxorlar qanday tártipte juwapker boladı?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

3-kazus · Joǵalǵan miyrasxor hám iyesiz qalǵan mal-múlk

FAKTLER

Jalǵız jasawshı puqara Karim qaytıs boldı. Onıń atında bir kvartira hám banktegi amanat esap beti bar edi. Karim wásiyatnama qaldırmaǵan. Onıń óliminen soń nızam boyınsha miyrasxorlar tabılmadı, hesh kim notariusqa miyrastı qabıl etiw haqqında arıza menen múrájáát etpedi. Aradan tórt jıl waqıt ótti. Kvartira qarawsız qalıp, kommunal tólemlerden úlken qarızdarlıq jıynalıp qaldı. Kvartira jaylasqan aymaqtaǵı máhálle puqaralar jıyını usı mal-múlkti iyesiz dep tabıw hám onı máhálle múlkine ótkeriw maqsetinde sudqa arıza kirititi. Sud usı arızanı kórip shıǵıw processinde nızamshılıq talaplarına ámel etilgenligin tekserip atır.

MÁSELE

Miyrasxorlar bolmaǵan jaǵdayda miyras mal-múlkin iyesiz dep tabıw hám onıń múlkdarın belgilew tártibi.

NORMA

Puqaralıq kodeksiniń 1157-statyasına kóre, miyrasxorlar bolmasa miyras iyesiz esaplanadı. Miyras ashılǵan kúnnen 3 jıl ótkennen soń jergilikli hákimiyat yamasa ózin-ózi basqarıw organı arızasına kóre sud qararı menen iyesiz dep tabıladı hám ózin-ózi basqarıw organı múlkine ótedi.

ANALIZ

1) Puqaralıq kodeksiniń 1157-statyasına kóre, eger nızam boyınsha da, wásiyatnama boyınsha da miyrasxorlar bolmasa yamasa olardıń hámmesi miyraslanıwdan waz keshken bolsa, miyras mal-múlki iyesiz dep esaplanadı. Karimniń jaǵdayında hesh qanday miyrasxor tabılmaǵanlıǵı sebepli, onıń kvartirası hám banktegi amanatı nızamlı túrde iyesiz mal-múlk mártebesine túsedi. 2) Nızamshılıqqa tiykar, miyras mal-múlk miyras ashılǵan jerdegi jergilikli atqarıwshı hákimiyat organları yamasa puqaralardıń ózin-ózi basqarıw organınıń arızası boyınsha miyras ashılǵan kúnnen baslap úsh jıl ótkennen keyin sudtiń qararı tiykarında iyesiz dep tabıladı. Usı jaǵdayda Karim qaytıs bolǵanına tórt jıl ótken, yaǵnıy nızamda belgilengen úsh jıllıq múddet saqlanǵan. Sonday-aq, máhálle puqaralar jıyını (ózin-ózi basqarıw organı) sudqa arıza beriwge tolıq haqılı. 3) Puqaralıq kodeksiniń 1157-statyası úshinshi bólimine muwapıq, iyesiz mal-múlk ol turǵan jerdegi puqaralardıń ózin-ózi basqarıw organı múlkine ótedi. Eger usı organ mal-múlktin waz keshse, sonnan keyin ǵana ol mámleket múlkine ótedi. Demek, sud arızanı qanaatlandırdı, Karimniń kvartirası máhálle puqaralar jıyını múlkine nızamlı túrde ótkeriledi.

JUWMAQ

Karimniń mal-múlki nızamlı tártipte iyesiz dep tabılıwı múmkin. Máhálle puqaralar jıyını 3 jıl ótkennen soń sudqa múrájáát etiwge haqılı bolıp, sud qararı menen usı mal-múlk máhálle múlkine ótedi.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Miyras mal-múlki qanday jaǵdaylarda iyesiz dep esaplanadı?
2. Mal-múlkti iyesiz dep tabıw ushın sudqa kim hám qanday múddetten keyin múrájáát etiwi múmkin?
3. Iyesiz dep tabılǵan mal-múlk kimniń múlkine ótedi?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

Test

JUWAP TAŃLANATUǴIN SORAWLAR

1. Anvar qaytıs boldı. Onıń ulı Botir miyras etip qaldırılǵan avtomobilge bolǵan huqıqı qashannan baslap payda bolıwı menen qızıqpaqta. Nızamshılıqqa kóre, Botirdiń miyrasqa bolǵan huqıqı qashan payda boladı?

- A. Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq alınǵan kúnnen baslap
- B. Miyras ashılǵan waqıttan baslap
- C. Miyras ashılǵan kúnnen baslap altı ay ótkennen keyin
- D. Avtomobildi óz atına mámleketlik dizimnen ótkergen waqıttan

DURIS: B
PK 1145-statyasına kóre, miyrasxor ózine tiyisli bolǵan miyrastı yamasa onıń bir bólegin alıw huqıqına miyras ashılǵan waqıttan baslap iye boladı. Bul huqıq ol miyraslanıwdan waz keshpegen, miyrasxorlıqtan shetletilmegen hám wásiyatnama haqıyqıy emes dep tabılmaǵan jaǵdaylarda tolıq ámel qıladı. Sonıń ushın huqıq gúwalıq alınǵanda emes, al dál miyras ashılǵan waqıttan payda boladı.

2. Dilshod ákesi qaytıs bolǵanınan soń eki ay ótip notariusqa miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq sorap múrájáát etti. Notariusta Dilshodtan basqa miyrasxorlar joq ekenligi haqqında anıq maǵlıwmatlar bar. Notarius qanday jol tutıwı kerek?

- A. Gúwalıqtı altı aylıq múddet pitpesinen aldın beriwi múmkin
- B. Qatań túrde altı ay ótiwin kútiwi shárt
- C. Gúwalıqtı tek bir jıl ótkennen soń beriwi múmkin
- D. Basqa miyrasxorlar joq ekenligin tastıyıqlaw ushın sud qararın talap etiwi kerek

DURIS: A
PK 1146-statyasına tiykar, miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq ádette miyras ashılǵan kúnnen baslap altı ay ótkennen keyin beriledi. Biraq, eger notariusta múrájáát etken shaxslardan basqa miyrasxorlar joq ekenligi haqqında anıq maǵlıwmatlar bar bolsa, gúwalıq usı altı aylıq múddet pitpesinen aldın da beriliwi múmkin.

3. Jasur ákesinen qalǵan miyraslanıwdan waz keshiw haqqında notariusqa arıza jazıp berdi. Bir hápteden soń ol pikirinen qaytıp, arızasın biykar qılmaqshı boldı. Jasur óz arızasın qaytarıp ala bile me?

- A. Awa, eger altı aylıq múddet ele ótpegen bolsa
- B. Awa, eger basqa miyrasxorlar buǵan jazbasha razılıq berse
- C. Yaq, miyraslanıwdan waz keshiw keyinirek biykar etiliwi yamasa qaytarıp alınıwı múmkin emes
- D. Awa, tek sudtiń ruxsatı menen qaytarıp alıwı múmkin

DURIS: C
PK 1147-statyasına muwapıq, miyrasxor miyras ashılǵan kúnnen baslap qálegen waqıtta miyraslanıwdan waz keshiwge haqılı. Waz keshiw notariusqa arıza beriw arqalı ámelge asırıladı. Eń áhmiyetli qaǵıyda sonday, miyraslanıwdan waz keshiw keyinirek biykar etiliwi yamasa qaytarıp alınıwı múmkin emes. Jasur óz arızasın qaytarıp ala bilmeydi.

4. Malika ózine tiyisli bolǵan miyras úlesinen aǵası onıń universitettegi kontrakt pulın tólep beriwi shárti menen waz keshmekshi. Nızamshılıqqa kóre, sonday shárt penen miyraslanıwdan waz keshiw múmkin be?

- A. Awa, eger aǵası bul shártke jazbasha túrde razı bolsa
- B. Awa, notarius qatnasıwında shártnama dúzilse ruxsat etiledi
- C. Yaq, miyraslanıwdan shártler qoyıp waz keshiliwine jol qoyılmaydı
- D. Awa, tek nızam boyınsha miyrasxorlar arasında ruxsat beriledi

DURIS: C

PK 1148-statyasına kóre, nızamda arnawlı názerde tutılǵan jaǵdaylar tısqarı etilgende, miyrastıń belgili bir bóleginen waz keshiliwi, sonday-aq miyraslanıwdan túsindirmeler menen yamasa qanday da bir shártler qoyıp waz keshiliwine qatań jol qoyılmaydı. Sonıń ushın Malika aǵasına shárt qoyǵan halda miyraslanıwdan waz keshe almaydı, bul háreket nızamǵa qayshı esaplanadı.

5. Rustam wásiyat minnetlemesi boyınsha huqıq alıwshı esaplanadı. Ol usı minnetlemeden óziniń jaqın dosı paydasına waz keshmekshi. Buǵan nızamlı túrde jol qoyıla ma?

- A. Awa, eger wásiyat minnetlemesin orınlawshı miyrasxor razı bolsa
- B. Yaq, wásiyat minnetlemesinen basqa shaxstıń paydasına waz keshiwge jol qoyılmaydı
- C. Awa, notarius arqalı rásmiylestirilse ruxsat etiledi
- D. Awa, eger miyras ashılǵanınan keyin 3 ay ishindé ámelge asırılsa

DURIS: B
PK 1149-statyasına tiykar, wásiyat minnetlemesi boyınsha huqıq alıwshı usı minnetlemeden waz keshiwge haqılı. Biraq, nızamshılıqqa kóre, ishinara waz keshiwge, túsindirmeler menen, shártler qoyıp yamasa basqa shaxstıń paydasına waz keshiwge qatań jol qoyılmaydı. Rustam óz dosı paydasına waz keshiwi múmkin emes.

6. Úsh aǵa-úke ata-anasınan qalǵan qora-jaydı miyras etip aldı. Eki aǵa-úke qora-jaydı bólistiriwdi qálemskte, úshinshi úke bolsa buǵan qarsı. Miyrastı bólistiriw máseleleri qanday sheshiledi?

- A. Bólistiriw sud tártibinde ámelge asırıladı
- B. Eń úlken aǵanıń qararı menen sheshiledi
- C. Máhálle puqaralar jıyını baslıǵı qarar qabıl etedi
- D. Barlıq miyrasxorlar razı bolmaǵansha bólistiriw múmkin emes

DURIS: A
PK 1150-statyasına kóre, miyrastı qabıl etip alǵan nızam boyınsha miyrasxorlardan qálegen biri miyrastıń bólistiriliwin talap etiwge tolıq haqılı. Miyrastı bólistiriw miyrasxorlar arasındaǵı óz-ara kelisimge kóre ámelge asırıladı. Eger olar arasında kelisimge erisilmegen jaǵdayda, bólistiriw máseleleri tek sud tártibinde sheshiledi.

7. Salim qaytıs boldı. Onıń zayıbı hámiledar. Basqa miyrasxorlar miyrastı dárhal bólistirip alıwdı talap etpekte. Nızamshılıqqa kóre, bul jaǵdayda miyras qashan bólistiriliwi múmkin?

- A. Tuwılmaǵan balaǵa shamalıq úles qaldırıp, dárhal bólistiriw múmkin
- B. Zayıbı razı bolsa, qálegen waqıtta bólistiriw múmkin
- C. Tuwılmaǵan balanıń huqıqı joq, sonıń ushın dárhal bólistiriledi
- D. Miyrastı bólistiriw hámile bolǵan miyrasxor tuwılǵanınan keyin ǵana ámelge asırılıwı múmkin

DURIS: D
PK 1151-statyasına tiykar, hámile bolǵan, biraq ele tuwılmaǵan miyrasxor bar bolsa, miyrastı bólistiriw bunday miyrasxor tuwılǵanınan keyin ǵana ámelge asırılıwı múmkin. Eger bala tiri tuwılsa, onıń úlesi

ajıratıladı. Bul qaǵıyda bala máplerinińústinligin támiyinlewge qaratılǵan bolıp, bólistiriwde qáwenderlik hám qamqorlıq organı wákili qatnasıwı tiyis.

8. Miyras quramına islep shıǵarıw kárxanası kiredi. Miyrasxorlar arasında onı qanday bólistiriw boyınsha hesh qanday arnawlı kelisim joq. Nızamǵa kóre, usı kárxana qanday bólistiriledi?

- A. Auksion sawdasında satılıp, pulları bólip alınadı
- B. Túp halında bólistirilmeydi hám miyrasxorlardıń ulıwma úlesli múlkine aylanadı
- C. Mámleket múlkine ótkeriledi hám miyrasxorlarǵa kompensaciya tólenedi
- D. Kárxana bólimlerge bólinip, hár bir miyrasxorǵa bólek múlk retinde beriledi

DURIS: B

PK 1152-statyasına kóre, eger miyrastı qabıl etip alǵan barlıq miyrasxorlar kelisiminde basqasha tártip belgilengen bolmasa, miyras quramına kiretuǵın kárxana túp halında bólistirilmeydi. Ol miyrasxorlarǵa tiyisli bolǵan úleslerge muwapıq olardıń ulıwma úlesli múlkine aylanadı. Bul kárxana iskerliginiń úzliksizligin támiyinlew maqsetinde islengen.

9. Nodira anası qaytıs bolıwınan aldın onıń menen 4 jıl dawamında birge jasaǵan. Onıń apası bolsa bólek jasaǵan. Miyras bólistiriliwinde anasınıń turaq jayın alıwda Nodira qanday huqıqqa iye?

- A. Turaq jaydı alıwda jeńillikli huqıqqa iye
- B. Apası menen teń huqıqqa iye, jeńillik berilmeydi
- C. Turaq jay májbúriy túrde satılıwı kerek
- D. Máhálle komiteti kimge beriwi sheshedi

DURIS: A

PK 1153-statyasına muwapıq, miyras ashılǵanǵa shekem úsh jıl dawamında miyras qaldırıwshı menen birgelikte jasaǵan miyrasxorlar miyras bólistiriliwinde miyras quramınan turaq jay, kvartira yamasa basqa turaq jaydı, sonday-aq ruwzıger buyımların alıwda jeńillikli huqıqqa iye boladı. Nodira 4 jıl jasaǵanı ushın bul huqıqtan paydalana aladı.

10. Akmal, Bobur hám Vali nızam boyınsha miyrasxorlar. Vali óz úlesinen hesh kimniń atın kórsetpesten waz keshti. Valiniń úlesi qanday bólistiriledi?

- A. Mámleket paydasına ótkeriledi
- B. Valiniń perzentlerine ótedi
- C. Akmal hám Bobur arasında úleslerine sáykes túrde bólistiriledi
- D. Qayırqomlıq fondına ótkeriledi

DURIS: C
PK 1154-statyasına tiykar, miyrasxor miyraslanıwdan waz keshken jaǵdayda, miyrastıń oǵan tiyisli bólegi miyrasxorlıqqa shaqırılǵan nızam boyınsha miyrasxorlarǵa ótedi. Bul bólek olar arasında miyrastaǵı úleslerine sáykes túrde bólistiriledi. Bul jaǵday huqıqtanıwlıqta miyras úleslerініń artıwı dep ataladı hám Vali úlesi Akmal hámde Boburǵa ótedi.

11. Miyras qaldırıwshınıń ipoteka menen támiyinlengen qarzı hámde onı jerlew menen baylanıslı qárejetleri bar. Miyras esabınan birinshi náwbette qaysı biri qanaatlandırıwı tiyis?

- A. Ipoteka menen támiyinlengen qarız
- B. Jerlew qárejetleri
- C. Ekewi teń túrde qanaatlandırıladı
- D. Miyrasxorlar ózleri qálegenin birinshi tóleydi

DURIS: B
PK 1155-statyasına kóre, miyras qaldırıwshını jerlew, onıń keselligi sebepli etilgen qárejetler hám miyrastı qorǵaw qárejetleri miyras qunı esabınan basqa barlıq talaplardan aldın qanaatlandırıwı tiyis. Bul talaplar hátte ipoteka yamasa basqa girew menen támiyinlengen talaplardan da jeńillikli túrde birinshi náwbette tólenedi.

12. Miyras qaldırıwshınıń kreditorlar aldında 100 million sum qarzı bar edi. Miyrasxor Qodirǵa 40 million sumlıq mal-múlk miyras bolıp ótti. Kreditorlar Qodirdan qansha muǵdarda qarıztı óndiriwdi talap etiwge haqılı?

- A. 100 million sum tolıq óndiriledi
- B. 50 million sum
- C. Qarıslar miyrasxorǵa ótpeydi
- D. Tek ózine tiygen mal-múlk qunı sheńberinde, yaǵnıy 40 million sumǵa shekem

DURIS: D
PK 1156-statyasına tiykar, kreditorlar miyrasxorlarǵa miyras qaldırıwshınıń minnetlemelerinen kelip shıǵatuǵın talaplardı qoyıwǵa haqılı. Bunda miyrasxorlardıń hár biri tek ózine tiygen mal-múlktiń qunı sheńberinde solidar qarızdarlar retinde juwapker boladı. Sonıń ushın Qodir tek ózi qabıl etken 40 million sum sheńberinde qarıztı tóleydi.

13. Shaxs qaytıs boldı hám onıń hesh qanday miyrasxorları joq. Jergilikli atqarıwshı hákimiyat organı miyras mal-múlkti iyesiz dep tabıwdı sorap sudqa arıza beriwdi rejelestirmekte. Nızamǵa kóre, bul arıza miyras ashılǵan kúnnen baslap qansha waqıt ótkennen soń beriliwi múmkin?

- A. Altı ay ótkennen keyin
- B. Bir jıl ótkennen keyin
- C. Úsh jıl ótkennen keyin
- D. Dárhal arıza beriw múmkin

DURIS: C

PK 1157-statyasına kóre, miyras mal-múlk jergilikli atqarıwshı hákimiyat organları yamasa puqaralardıń ózin-ózi basqarıw organı arızası boyınsha sudtıń qararı tiykarında iyesiz dep tabıladı. Bul arıza miyras ashılǵan kúnnen baslap úsh jıl ótkennen keyin beriliwi múmkin, qárejetler qunnan asıp ketse, múddetten aldın da bolıwı múmkin.

14. Házir bolmaǵan miyrasxordıń turǵan jeri anıqlandı hám oǵan miyrastı bólistiriw niyeti haqqında xabar berildi. Qalǵan miyrasxorlar óz-ara miyras bólistiriliwin ámelge asırıwları ushın usı xabar etilgen waqıttan baslap qansha múddet kútiwleri shárt?

- A. Bir ay
- B. Úsh ay
- C. Altı ay
- D. Bir jıl

DURIS: B

PK 1151-statyasına muwapıq, eger házir bolmaǵan miyrasxor xabar etilgen waqıttan baslap úsh ay ishindé qalǵan miyrasxorlardı bólistiriwdegi qatnasıwı haqqında xabardar etpese, qalǵan miyrasxorlar onıń úlesin ajıratıp, óz-ara miyras bólistiriliwin ámelge asırıwǵa haqılı. Bul múddet miyras máseleleriniń tiykarsız sozılıp ketiwiniń aldın aladı.

ASHIQ SORAWLAR

15. Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq qashan beriledi hám qanday ayrıqsha jaǵdaylarda bul múddetten aldın beriliwi múmkin?

ÚLGI JUWAP

Puqaralıq kodeksiniń 1146-statyasına muwapıq, miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq miyras ashılǵan jerdegi notarius tárepinen miyrasxordıń iltimasına kóre beriledi. Ulıwma qaǵıydaǵa kóre, usı gúwalıq miyras ashılǵan kúnnen, yaǵnıy miyras qaldırıwshı qaytıs bolǵan kúnnen baslap altı ay ótkennen keyin beriledi. Bul altı aylıq múddet barlıq itimalı bolǵan miyrasxorlarǵa óz huqıqların ámelge asırıw hám miyrastı qabıl etiw yamasa onnan waz keshiw ushın jetkilikli waqıt beriw maqsetinde belgilengen. Biraq, nızamshılıqta usı múddetten aldın da gúwalıq beriw múmkinshiligi názerde tutılǵan. Nızam boyınsha yamasa wásiyatnama boyınsha miyras alınǵanında, eger notarius tiyisli mal-múlkke yamasa pútin miyrasqa salıstırǵanda gúwalıq beriwdi sorap múrájáát etken shaxslardan basqa miyrasxorlar joq ekenligi haqqında isenimli maǵlıwmatlarǵa iye bolsa, gúwalıq altı aylıq múddet pitpesinen aldın da beriliwi múmkin. Alternativ jantasıw retinde sonı aytıw múmkin, ámeliyatta notariuslar basqa miyrasxorlar joq ekenligine tolıq isenim payda etiwi qıyın bolǵanlıǵı sebepli, kóbinese qáwipti kemeytiw maqsetinde dál altı ay kútiwdi abzal kóredi. Bul bolsa miyrasxorlardıń múlkten tezrek paydalanıw huqıqın azmaz sheklewi múmkin, biraq keleshektegi dawlardıń aldın alıwda áhmiyetli orın tutadı.

16. Miyrasxor miyraslanıwdan waz keshiw haqqında arıza bergesh, pikirinen qaytıp onı biykar etiwi múmkin be? Miyraslanıwdan belgili bir shártler tiykarında waz keshiwge nızamshılıq qanday qaraydı?

ÚLGI JUWAP

Puqaralıq kodeksiniń 1147-statyasına tiykar, miyrasxor miyras ashılǵan kúnnen baslap qálegen waqıtta miyraslanıwdan waz keshiwge haqılı. Biraq, nızam miyraslanıwdan waz keshiwdiń qatań aqıbetlerin belgilep qoyǵan: miyraslanıwdan waz keshiw keyinirek biykar etiliwi yamasa qaytarıp alınıwı múmkin emes. Bul qaǵıyda puqaralıq qatnasıqları qatnasıwshıları, atap aytqanda basqa miyrasxorlar hám kreditorlar ushın huqıqıy anıqlıqtı támiyinlewge xızmet etedi. Eger miyrasxor óz arızasın qaytarıp alıw imkaniyatına iye bolǵanında edi, miyras bólistiriliwi turaqlı qáwip astında qalar edi. Sonday-aq, Puqaralıq kodeksiniń 1148-statyasına kóre, miyrastıń belgili bir bóleginen waz keshiliwine, miyraslanıwdan túsindirmeler menen yamasa shártler qoyıp waz keshiliwine jol qoyılmaydı. Mısalı, miyrasxor 'eger qarıztı basqa miyrasxor tólese, men miyraslanıwdan waz keshemen' degen shártti qoya almaydı. Alternativ jantasıw retinde, ayırım sırt el mámleketleri tájiriybesinde miyraslanıwdan waz keshiwdi belgili qısqa múddet ishinde, eger ol adasıw yamasa aldaw tásirinde jazılǵan bolsa, sud tártibinde biykar etiw imkaniyatı bar. Ózbekstan nızamshılığında da ıqtıyarıy razılıq principi buzılǵan jaǵdaylarda (mısalı, zorlıq yamasa qorqıtıw astında jazılǵan arıza) ulıwma puqaralıq huqıqı normaları arqalı pitimdi haqıyqıy emes dep tabıw mexanizmleri qollanılıwı múmkin, biraq standart jaǵdayda waz keshiw qatań esaplanadı.

17. Miyras qaldırıwshınıń óliminen soń, miyras bólistirilgenge shekem qanday qárejetler birinshi náwbette miyras esabınan qaplanıwı tiyis hám ne ushın bul qárejetler girew menen támiyinlengen talaplardan da ústin turadı?

ÚLGI JUWAP

Puqaralıq kodeksiniń 1155-statyasına kóre, miyras miyrasxorlar arasında bólistiriliwinen aldın bir qatar áhmiyetli qárejetler miyras esabınan qanaatlandırıwı tiyis. Bularǵa miyras qaldırıwshınıń qaytıs bolıwınan aldın keselligi sebepli etilgen zárúr qárejetler, onı jerlew qárejetleri, miyrastı iyelew, qorǵaw, basqarıw hám wásiyatnamanı orınlaw menen baylanıslı qárejetler kiredi. Nızamshılıq usı talaplar miyras qunı esabınan basqa barlıq talaplardan, sol qatarda ipoteka yamasa basqa girew menen támiyinlengen talaplardan aldın jeńillikli túrde qanaatlandırılıwın belgilengen. Bunıń tiykarǵı sebebi sonday, insan ómiri hám qádir-qımbatı menen baylanıslı bolǵan jerlew hám aqırǵı kesellik qárejetleri etikalıq hám gumanitar kózqarastan eń joqarı ústinlikke iye. Bunnan tısqarı, miyrastı qorǵaw qárejetleri qaplanmasa, miyras mal-múlkiniń ózi nabıt bolıwı yamasa qunın joǵaltıwı múmkin, bul bolsa kreditorlardıń da, miyrasxorlardıń da máplerine zıyan jetkizedi. Alternativ jantasıw retinde bankler hám kreditorlar girew huqıqı absolyut ústinlikke iye bolıwı kerek ekenligin atap ótiwleri múmkin, sebebi olar óz qarjıların dál usı múlk kepilligi astında bergen. Biraq, mámleket sociallıq ádalat principinen kelip shıǵıp, ólim menen baylanıslı zárúriy hám keshiktirip bolmaytuǵın qárejetlerdi hár qanday kommerciyalıq minnetlemelerden ústin qoyadı.

Glossariy

MIYRASTI QABIL ETIW

> Miyrasxordıń ózine tiyisli bolǵan miyrastı yamasa onıń bir bólegin alıw huqıqına iye bolıwı. Bul huqıq miyras ashılǵan waqıttan baslap payda boladı hám nızamlı kúshke kiredi.

Mısal: Anvar ákesinen qalǵan úydi miyras retinde qabıl etti hám oǵan iyelik etiwdi basladı.

Baylanıslı terminler: Miyraslanıwdan waz keshiw, Miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq

> **MIYRASQA BOLǴAN HUQIQ HAQQINDA GÚWALIQ**
> Miyras ashılǵan jerdegi notarius tárepinen miyrasxordıń iltimasına kóre beriletuǵın, onıń miyrasqa bolǵan nızamlı huqıqın tastıyıqlawshı rásmiy hújjet. Ádette miyras ashılǵan kúnnen baslap altı ay ótkennen keyin beriledi.

Mısal: Vali miyras ashılǵanınan altı ay ótkennen soń, notariusqa múrájáát etip, miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq aldı.

Baylanıslı terminler: Miyrastı qabıl etiw, Miyrastı bólistiriw

> **MIYRASLANIWDAN WAZ KESHIW**
> Miyrasxordıń miyras ashılǵan kúnnen baslap qálegen waqıtta ózine tiyisli bolǵan miyras úlesinen ıqtıyarıy túrde waz keshiwi. Bul háreket notariusqa arıza beriw arqalı ámelge asırıladı hám onı biykar etip bolmaydı.

Mısal: Akmal óz úlesinen úkesi paydasına waz keshiw haqqında notariusqa arıza jazıp berdi.

Baylanıslı terminler: Miyras úlesleriniń artıwı, Miyrastı qabıl etiw

> **WÁSIYAT MINNETLEMESINEN WAZ KESHIW**
> Wásiyat minnetlemesi boyınsha huqıq alıwshı shaxstıń ózine júkletilgen minnetlemeden ıqtıyarıy túrde waz keshiwi. Bunda ishinara, shártler qoyıp yamasa basqa shaxs paydasına waz keshiwge nızam jol qoymaydı.

Mısal: Umid ózine wásiyat etilgen minnetlemeni orınlawdan waz keshti hám miyrasxor bul minnetlemeden azat boldı.

Baylanıslı terminler: Miyraslanıwdan waz keshiw

> **MIYRASTI BÓLISTIRIW**
> Miyrastı qabıl etip alǵan nızam boyınsha miyrasxorlar arasında miyras mal-múlkin olardıń úleslerine muwapıq bólip alıw processi. Kelisimge erisilmegen jaǵdayda, bólistiriw sud tártibinde ámelge asırıladı.

Mısal: Aǵa-úkeler átelerinen qalǵan miyrastı óz-ara kelisim tiykarında teń úleslerde bólistirip aldılar.

Baylanıslı terminler: Jeńillikli huqıq, Házir bolmaǵan miyrasxor

HÁZIR BOLMAǴAN MIYRASXOR
Miyras ashılǵan waqıtta turǵan jeri belgisiz bolǵan yamasa miyrastı bólistiriwde tikkeley qatnaspayatırǵan nızamlı miyrasxor. Basqa miyrasxorlar onıń turǵan jerin anıqlaw ilajların kóriwleri shárt.

Mısal: Sırt elde jasap atırǵan hám mánzili belgisiz bolǵan qızı házir bolmaǵan miyrasxor retinde qıdırıwǵa berildi.

Baylanıslı terminler: Miyrastı bólistiriw

KÁRXANAǴA MIYRASXORLIQ
Miyras quramına kiretuǵın kárxananıń miyrasxorlar arasında túp halında bólistirilmesten, olardıń ulıwma úlesli múlkine aylanıw processı. Bul qaǵıyda barlıq miyrasxorlar kelisimi menen ózgertiriliwi hám basqasha tártip belgileniwi múmkin.

Mısal: Miyrasxorlar átelerinen qalǵan islep shıǵarıw kárxanasın bólmesten, ulıwma úlesli múlk retinde basqarıwǵa kelistiler.

Baylanıslı terminler: Miyrastı bólistiriw

JEŃILLIKLI HUQIQ
Miyras ashılǵanǵa shekem miyras qaldırıwshı menen keminde úsh jıl birge jasaǵan miyrasxorlardıń turaq jay yamasa ruwzıger buyımların alıwdaǵı ústinlik huqıqı. Bunda basqa miyrasxorlardıń múlklik mápleri de qorǵalıwı tiyis.

Mısal: Shańaraq penen birge jasaǵan kenje ulı miyras bólistiriliwinde ákesiniń úyin alıwda jeńillikli huqıqtan paydalandı.

Baylanıslı terminler: Miyrastı bólistiriw

MIYRAS ÚLESLERINIŃ ARTIWI
Miyrasxorlardan biri miyraslanıwdan waz keshken yamasa miyrasxorlar qatarınan shıǵıp ketken jaǵdayda, onıń úlesi qalǵan nızamlı miyrasxorlarǵa ótiwi hám olar arasında sáykes túrde bólistiriliwi jaǵdayı.

Mısal: Úlken aǵası miyraslanıwdan waz keshkesh, onıń úlesi qalǵan eki úke arasında teń bólistirilip, olardıń úlesleri arttı.

Baylanıslı terminler: Miyraslanıwdan waz keshiw

IYESIZ QALǴAN MAL-MÚLK
Nızam yamasa wásiyatnama boyınsha miyrasxorlar bolmaǵanda, olar miyras alıw huqıqına iye bolmaǵanda yamasa barlıǵı miyraslanıwdan waz keshkende payda bolatuǵın jaǵday. Bunday múlk sud qararı menen iyesiz dep tabıladı.

Mısal: Márhumnıń hesh qanday tuwısqanı hám miyrasxorı bolmaǵanlıǵı sebepli, onıń úyi sud tárepinen iyesiz qalǵan mal-múlk dep tabıldı.

Baylanıslı terminler: Miyraslanıwdan waz keshiw

> **MIYRAS ESABINAN TÓLENETUǴIN QÁREJETLER**
> Miyras qaldırıwshınıń keselligi, jerleniwi, miyrastı qorǵaw hám basqarıw menen baylanıslı bolǵan, miyras bólistiriliwinen aldın qaplanıwı tiyis bolǵan zárúriy qárejetler. Bul talaplar basqa qarıslar aldınan jeńillikli qanaatlandırıladı.

Mısal: Márhumnı jerlew hám emxana qárejetleri miyras mal-múlki esabınan birinshi náwbette tólep berildi.

Baylanıslı terminler: Miyrastı bólistiriw

Xronologiya

Miyrastı qabıl etiw hám biykarlaw institutınıń rawajlanıwı

> **1996 · PUQARALIQ KODEKSINIŃ QABIL ETILIWI**
> Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi qabıl etilip, miyrasxorlıq huqıqı, sonday-aq miyrastı qabıl etiw, biykarlaw hám bólistiriwdiń tiykarǵı qaǵıydaları belgilendi.

Áhmiyeti: Miyras huqıqı qatnasıqların tártipke salıwshı tiykarǵı huqıqıy baza jaratıldı hám puqaralardıń múlkiy huqıqları kepillendi.

> **2010 · MIYRASTAN BAS TARTIW TÁRTIBINDEGI ÓZGERISLER**
> Puqaralıq kodeksiniń tiyisli statyasına ózgeris kirgizilip, miyrastan bas tartıwdı keyinlew biykar etiw yamasa qaytarıp alıw múmkin emesligi nızam menen qatań belgilep qoyıldı.

Áhmiyeti: Miyrastan bas tartıwdıń huqıqıy aqıbetleri qatańlastırıldı hám turaqlılıq támiyinlendi.

> **2010 · HÁZIR BOLMAǴAN MIYRASXORLAR HUQIQLARI**
> Nızamshılıqqa kirgizilgen ózgeriske kóre, házir bolmaǵan miyrasxor xabar etilgennen soń úsh ay ishinde juwap bermese, qalǵanlar onıń úlesin ajıratıp miyrastı bólistiriwi múmkinligi belgilendi.

Áhmiyeti: Miyrastı bólistiriw processı tezlestirildi hám basqa miyrasxorlardıń huqıqları qorǵaldı.

> **2025 · IYESIZ MAL-MÚLKTI TABIW MÚDDETLERI**
> Miyras mal-múlkin iyesiz dep tabıw ushın jergilikli atqarıwshı hákimiyat yamasa puqaralardıń ózin-ózi basqarıw organları sudqa arıza beriwi tártibi jańa redakciyada qabıl etildi.

Áhmiyeti: Iyesiz qalǵan múlkti mámleket yamasa jámiyet esabına ótkeriwdiń anıq mexanizmi jetilistirildi.

Mind-map

Miyrastı qabıl etiw hám biykarlaw

- Miyrastı qabıl etiw: Miyras ashılǵan waqıttan baslap huqıq payda boladı.
- — Huqıq payda bolıwı: PK 1145-statyasına tiykar.
- — — Miyras ashılǵan waqıttan: Ólim júz bergen waqıttan baslap.
- — — Waz keshpegen jaǵdayda: Iqtıyarıy biykarlanbaǵan bolıwı kerek.
- — Gúwalıq beriw: PK 1146-statyasına tiykar notarius tárepinen.
- — — Altı aydan keyin: Ulıwma qaǵıydaǵa kóre altı ay ótkennen soń beriledi.
- — — Basqa miyrasxor bolmasa erterek: Basqa miyrasxorlar joq ekenligi anıq bolsa.
- Miyraslanıwdan waz keshiw: Qálegen waqıtta ıqtıyarıy túrde waz keshiw múmkin.
- — Waz keshiw tártibi: PK 1147-statyasına tiykar.
- — — Notariusqa arıza beriw: Jazbasha túrde múrájáát etiledi.
- — — Wákil arqalı arnawlı isenimnama: Isenimnamada arnawlı kórsetiliwi shárt.
- — Waz keshiw sheklewleri: PK 1148-statyasına tiykar.
- — — Qaytarıp alınbaydı: Qarar qatań hám biykar etilmeydi.
- — — Ishinara waz keshiw múmkin emes: Miyrastıń bir bóleginen waz keship bolmaydı.
- — — Shárt qoyıw qadaǵan etiledi: Waz keshiw shártsiz bolıwı tiyis.
- Miyrastı bólistiriw: Miyrasxorlar arasında múlkti bóliw processı.
- — Bólistiriw usılları: PK 1150-statyasına tiykar.
- — — Óz-ara kelisimge kóre: Iqtıyarıy túrde úleslerge muwapıq.
- — — Sud tártibinde: Kelisimge erisilmegen jaǵdayda.
- — Arnawlı miyrasxorlar: PK 1151-statyasına tiykar.
- — — Házir bolmaǵan miyrasxor: Úlesin ajıratıp qoyıw talap etiledi.
- — — Hámile halatındaǵı miyrasxor: Tuwılǵansha bólistiriw toqtatıladı.
- — — Bala mápin qorǵaw: Qáwenderlik hám qamqorlıq organı tartıladı.
- Jeńillikli huqıqlar: Ayırım miyrasxorlardıń ústinlik huqıqları.
- — Birge jasaǵan miyrasxorlar: PK 1153-statyasına tiykar.
- — — Turaq jaydı alıw huqıqı: Úsh jıl birge jasaǵan bolsa.
- — — Ruwzıger buyımların alıw: Túp halında alıw huqıqı.
- — Ulıwma múlk iyeleri: Múlkke salıstırǵanda ulıwma huqıqı bolǵanlar.
- — — Múlkti túp halında alıw: Ózine tiyisli bólegin ajıratıp alıw.
- — — Basqalarǵa tolıq tólem tólew: Basqalar úlesi kemeyse kompensaciya beriledi.
- Qarıslar hám iyesiz múlk: Miyras penen baylanıslı finanslıq máseleler.
- — Miyras esabınan qárejetler: PK 1155-statyasına tiykar.
- — — Jerlew qárejetleri: Birinshi náwbette qaplanadı.
- — — Miyrastı qorǵaw qárejetleri: Basqarıw hám saqlaw ushın etilgen qárejetler.

- — Iyesiz qalǵan mal-múlk: PK 1157-statyasına tiykar.
- — — Miyrasxorlar joqlıǵında: Hesh kim qabıl etpegen jaǵdayda.
- — — Sud qararı tiykarında: Sud arqalı iyesiz dep tabıladı.
- — — Úsh jıl ótkennen soń: Miyras ashılǵan kúnnen úsh jıl ótip.

Túsindiriw hám sxema

Miyrastı bólistiriw hám balalar huqıqın qorǵaw processı

DIAGRAMMADAǴI BAYLANISLAR

- Miyras ashılıwı ’Huqıq payda bolıwı ’Miyrastı bólistiriw talabı
- Miyrastı bólistiriw talabı ’Iqtıyarıy bólistiriw ’Miyrasxorlar kelisimi
- Miyrastı bólistiriw talabı ’Kelisim bolmaǵanda ’Sud tártibinde bólistiriw
- Miyrastı bólistiriw talabı ’Hámile bar bolsa ’Hámile halatındaǵı miyrasxor
- Hámile halatındaǵı miyrasxor ’Bólistiriwdi toqtatıw ’Bala tuwılıwın kútiw
- Bala tuwılıwın kútiw ’Wákildi tartıw ’Qáwenderlik hám qamqorlıq organı
- Qáwenderlik hám qamqorlıq organı ’Nızamlı qadaǵalaw ’Bala mápin qorǵaw
- Bala mápin qorǵaw ’Ádalatlı úles ajıratıw ’Miyrasxorlar kelisimi

Derekler

USI TEMANIŃ DEREKLERI

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

USINILATUǴIN ÁDEBIYATLAR (BAǴDARLAMADAN)

- Yuldashev J.I. Vorislik va oila huquqi. Darslik / yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan yurist O. Okyulovning umumiy tahriri ostida. – T.: TDYUU nashriyoti, 2024. – 295 b. (Asosiy)
- Vorislik huquqi: nazariya va amaliyot. O‘quv qo‘llanma. U. Maxmudxodjayeva, M. Usmonova. Toshkent, 2025. 148 b.
- Fuqarolik huquqi. 2-qism. Darslik. Mualliflar jamoasi. Toshkent, 2017. 428 b.
- Załucki, Mariusz. “Impact of the EU Succession Regulation on Statutory Inheritance.” Comparative Law Review 23 (February 7, 2018): 223. http://dx.doi.org/10.12775/clr.2017.010. (Qo‘shimcha)
- Avsec, Franci. “Legal Framework of Agricultural Land/Holding Succession and Acquisition in Slovenia.” Journal of Agricultural and Environmental Law 16, no. 30 (April 30, 2021): 24–39. http://dx.doi.org/10.21029/jael.2021.30.24. (Qo‘shimcha)
- Szeroczyńska, Małgorzata. “People with intellectual disabilities as heirs. Part 2.” Special School LXXXI, no. 3 (June 30, 2020): 224–35. http://dx.doi.org/10.5604/01.3001.0014.2361. (Qo‘shimcha)

Iqtibas keltiriwden aldın hár bir derekti onıń ámeldegi rásmiy teksti menen salıstırıń.

Oqıw teksti bilimlendiriw maqsetinde jasalma intellekt járdeminde tayarlanǵan. Bul yuridikalıq másláhát emes; iqtibas keltiriwden aldın birlemshi derekler menen tekseriń. Tashkent mámleketlik yuridikalıq universiteti · Shańaraq hám miyras huqıqı.

OXFORDER LLC tárepinen jaratılǵan · Basılım 2026.11